

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ KUTADGU BİLİG'DEKİ EĞİTSEL ÖGELERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ*

Osman MERT**

Kürşad Çağrı BOZKIRLI***

Geliş Tarihi: Kasım, 2016

Kabul Tarihi: Aralık, 2016

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel ögelere ilişkin görüşlerini belirleyip incelemektir.

Araştırma "Tarama Modeli"nde yürütülmüştür. Kutadgu Bilig'de tespit edilen beyitlerdeki eğitsel görüşlerden yararlanılarak oluşturulan anket formu 2013-2014 eğitim öğretim yılı içinde Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 554 Türkçe öğretmeni adayına uygulanmıştır. Araştırma neticesinde elde edilen nicel veriler Mann-Whitney ve Kruskal Wallis testleri ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda Kutadgu Bilig'de Yusuf Has Hacib'in dile getirdiği eğitsel görüşlere Türkçe öğretmeni adaylarının büyük oranda katıldığı ve birçok görüşün bugün hâlâ geçerliliğini koruduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kutadgu Bilig, Türkçe öğretmeni adayı, eğitsel öge.

INVESTIGATING THE VIEWS OF PROSPECTIVE TURKISH TEACHERS REGARDING THE EDUCATIONAL NOTIONS IN KUTADGU BILIG

Abstract

The goal of this study is investigating the views of pre-service Turkish teachers regarding the educational notions in Kutadgu Bilig.

This study is carried out as a survey research. The questionnaire, regarding to evaluating educational elements in Kutadgu Bilig according to the views of pre-service Turkish teachers, was formed and it was administered to 554 pre-service Turkish teachers studying in Atatürk university the education faculty of Kazım Karabekir in 2013-2014 academic year. The quantitative data were analysed by means of Mann-Whitney and Kruskal Wallis tests.

As a result of the study, it has been detected that many of the notions of Yusuf Has Hacib still survive in line with the views of pre-service Turkish teachers.

Keywords: Kutadgu Bilig, Pre-service teacher, educational element.

* Bu makale "Kutadgu Bilig'deki Eğitsel Ögelerin Tespiti ve Bu Ögelere Yönelik Türkçe Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

** Prof. Dr.; Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, osmnmert@gmail.com.

*** Yrd. Doç. Dr.; Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, kursad36@gmail.com.

1. Giriş

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini bildirmek için kullandığı kelime ve işaretlerden oluşan bir araçtır [Türk Dil Kurumu (TDK), 2010]. İletişimi sağlamasının yanında dilin önemli bir özelliği kültürün ve değerlerin aktarıcısı olmasıdır (Mert, Alyılmaz, Bay ve Akbaba, 2009). Bir çeşit kasıtlı kültürlenme olan eğitimin (Arslanoğlu, 1996) de temel hedeflerinden olan kültürün ve değerlerin aktarılması o dile ait edebî ürünlerle gerçekleşir. Bu nedenle ana dili öğretiminde kullanılacak metinlerin önemi çok büyüktür (Anıl Yılmaz, 2004; Tekşan, 2012). “Geçmiş yüzyılların başarılı bir eğitimcisi olan C. G. Salzmann, aile-çocuk ilişkileri üzerine yazmış olduğu kitabında, bütün rahatsızlıkların ana kaynağının yine bizzat insanın kendisi olduğunu söyler. Cahillik, batıl inançlar, tembellik, başıbozukluk ve en önemlisi, fikrî hayatın kaynağı olan manevi değerlerin yeterince bilinmemesi, rahatsızlıkların asıl sebebidir” (Kara, 1991: 64). Bundan dolayı kültürün ve değerlerin aktarımı milletler açısından bir varlık yokluk meselesidir (Alyılmaz, 2008; Bay, Mert, Alyılmaz ve Albayrak, 2012; Çetin, 2010; Özbay ve Karakuş Tayşi, 2011; Tekşan, 2012).

Türk edebiyatının şaheserlerinden olan Kutadgu Bilig çağlar aşan içeriğiyle kültürün aktarılması, değerlerin öğrenilmesi ve millet olma şuuruna erişilebilmesi anlamında bir hazine konumundadır. Çünkü eser kendisinden önceki Türk kültüründen, dilinden, edebiyatından... etkilendiği gibi kendisinden sonrakileri de etkilemiştir. Bu anlamda eser Türk milletinin kültürel devamlılığının ürünüdür (Kazmaz, 2000; Öz, 2011).

Kutadgu Bilig nasihatname (pendname) tarzında bir siyasetnamedir (Aydemir, 2013; Erdoğan, 2005; Reçber, 2012). “Eserde bilgi, akıl, devlet, erdem, adalet, dil, anlayış gibi çeşitli hususlar zamanın ahlaki kaynaklarından beslenmek suretiyle ortaya konulur” (Sarica, 2008: 3). Nasihatnameler ile ilgili olarak Kocasavaş (2006: 54-55) şu bilgileri vermektedir:

Eski Türk edebiyatına İran ve Arap edebiyatından geçen nasihatname türü, öğretici niteliktedir. İçinde atasözleri, özdeyişler, deyimler, din büyüklerinin, tarikat ulularının seçilmiş sözleri, bazen manzum, bazen mensur olarak yer alır. Nasihatnamelerin çoğu ahlakidir.

Kutadgu Bilig içerik itibarıyla Yusuf Has Hacib’in “din, devlet, siyaset, terbiye, beyler ve halk üzerindeki görüşlerini anlatan, nasihat, felsefe, din ve siyaset kitabıdır” (Öz, 2011: 20). Özellikle eser boyunca bireyin toplum ve devlet hayatındaki yeri belirlenmeye çalışılırken (Arslanoğlu, 1996) hayatın farklı birçok alanı ile ilgili de görüşler dile getirilir (Önler, 2008).

Kutadgu Bilig, üzerinde pek çok araştırma yapılan önemli bir eserdir. Yapılan literatür taraması sonucunda Kutadgu Bilig’in eğitsel özellikleri açısından incelendiği birtakım çalışmalara (Abildina ve Dandybayeva; 2011; Akyüz, 2002; Arslan, 2012; Arslanoğlu, 1996;

Beslen, 1985; Binark, 1970; Çağırın, 1995; Emiroğlu, 2012; Kocasavaş, 2006; Tekşan, 2012) rastlanmıştır. Bu araştırmaların tamamında Kutadgu Bilig'in eğitsel bir değerinin olduğu belirtilmiş ve eğitsel içeriğe sahip olduğu belirtilen beyitlerden örnekler verilmiştir. Bu çalışmalar incelendiğinde yalnızca teorik düzeyde oldukları, uygulamaya dayanmadıkları görülmüştür. Yapılan bu araştırmanın Kutadgu Bilig'in eğitsel değeri üzerine yapılmış uygulamalı ilk çalışma olduğu ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Amaç

“Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kutadgu Bilig'deki Eğitsel Ögelere Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi” isimli bu araştırma ile Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaca dönük olarak Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere ilişkin görüşleri;

- a. Cinsiyetlerine,
- b. Sınıf düzeylerine,
- c. Eski Türk eserlerine ilgi duyup duymamalarına,
- d. Kutadgu Bilig'i daha önce okuyup okumamalarına göre değişmekte midir?

sorularına yanıt aranmıştır.

1. Yöntem

Bu bölümde; çalışmada kullanılan araştırma modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, verilerin toplanması ve değerlendirilmesine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşlerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma tarama yöntemi ile yürütülmüştür. Bu tür araştırmalar, “geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2010: 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2013-2014 öğretim yılı bahar dönemi içerisinde Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Türkçe öğretmeni adayları oluşturmuştur. Türkçe öğretmeni adaylarının görüşleri Kutadgu Bilig'den hareketle hazırlanan anket yoluyla toplanmıştır. Uygulamalar sırasında evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem

alma yoluna gidilmemiştir. Çalışmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Türkçe Öğretmeni Adaylarına İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Özellikler		f	%
Cinsiyet			
	Kız	341	61,6
	Erkek	213	38,4
Toplam		554	100
Sınıf Düzeyi			
	1. Sınıf	96	17,3
	2. Sınıf	107	19,3
	3. Sınıf	200	36,1
	4. Sınıf	151	27,3
Toplam		554	100
Eski Türk Eserlerine İlgili Duyuma			
	Evet	365	65,9
	Hayır	189	34,1
Toplam		554	100
Kutadgu Bilig’i Daha Önce Okuma			
	Evet	194	35,0
	Hayır	360	65,0
Toplam		554	100

Tablo 1’e göre araştırmaya toplam 554 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 341’i kız, 213’ü erkektir. Sınıf düzeylerine göre katılımcıların 96’sı 1. sınıf, 107’si 2. sınıf, 200’ü 3. sınıf ve 151’i de son sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarından 365’i eski Türk eserlerine ilgi duyarken, 189’u ilgi duymamaktadır. Araştırma kapsamında incelenen eser olan Kutadgu Bilig’i daha önce okuma durumları incelendiğinde katılımcıların 194’ü Kutadgu Bilig’i daha önce okumuş, 360’ı okumamıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında öncelikle Kutadgu Bilig’in eğitsel olarak ele alındığı çalışmalar incelenmiştir. Daha sonra da Kutadgu Bilig metni taranarak eğitsel içeriğe sahip olduğu düşünülen beyitler tespit edilmiştir. Beyitlerin tespitinde doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci kısmında ise tespit edilen beyitlerden hareketle bir anket oluşturulmuştur. Anket geliştirme süreci Şekil 1’deki gibidir:

Şekil 1: Anket geliştirme süreci (Büyüköztürk, 2005)

Araştırmada kullanılan anketin geliştirilmesinde yukarıdaki aşamalar takip edilmiştir. Öncelikle araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülen beyitler tespit edilmiş, bu beyitlerdeki görüşler esas alınarak anket maddeleri oluşturulmuştur. Madde yazımından önce beyitler gruplandırılarak aynı ya da benzer içeriğe sahip beyitler ortak bir ifade altında toplanmıştır. Oluşturulan maddeler iki eğitim bilimleri ve dört Türkçe eğitimi uzmanınca incelenmiş ve alınan dönütler neticesinde anket maddeleri gözden geçirilerek düzenlenmiştir. Uzman görüşü alınarak düzenlenen taslak form 42 maddeden oluşmuştur.

Anket, geliştirilme sürecinin son aşamasında büyük bir gruba uygulanmadan önce bu grubu temsil eden daha küçük bir gruba uygulanır. Bu amaçla 2013-2014 öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğrenim gören 20 Türkçe öğretmeni adayı ile bir ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Yapılan ön uygulama sırasında tüm katılımcıların anket maddeleri ile ilgili görüşlerini önce yazılı olarak belirtmeleri istenmiş, uygulama ardından da katılımcılarla bireysel görüşmeler yapılarak anket hakkındaki görüşleri alınmıştır. Ön uygulama neticesinde, katılımcıların anlamakta zorluk çektiklerini belirttikleri maddeler gözden geçirilerek düzenlenmiş, benzer içeriğe sahip olduğunu belirttikleri maddeler ise tek bir ifade altında toplanmıştır. Son düzenlemeler neticesinde 35 maddelik nihai form oluşturulmuştur. Nihai anket formu, “Kesinlikle Katılıyorum” (5), “Katılıyorum” (4), “Kısmen katılıyorum” (3), “Katılmıyorum” (2), “Kesinlikle Katılmıyorum” (1) cevaplama seçeneklerinden oluşan 5’li Likert tarzındadır. Anketin nihai şekli iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm katılımcıların demografik bilgilerinin elde edilmesinin amaçlandığı kişisel bilgi formundan ikinci bölüm ise anket maddelerinden meydana gelmiştir. Nihai şeklini alan “Kutadgu Bilig’deki Eğitsel Öğelerin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Anket Formu” 2013-2014 öğretim yılı bahar yarıyılında Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde uygulanmıştır. Uygulamalar dönem içerisinde dersler esnasında yapılmıştır. Uygulama öncesinde dersin hocasından uygulama için izin istenmiş, ders hocasının onayı ile ve ders başında araştırmacıya tanıdığı zaman içerisinde yapılmıştır. Uygulama öncesinde katılımın gönüllü olduğu ve zorunluluğun olmadığı katılımcılara hatırlatılmış, son olarak anket yönergesi katılımcılara okunarak uygulama gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Anket yoluyla toplanan verilerin analizinde istatistik paket programı kullanılmıştır. Analizlerde hangi testlerin kullanılacağına belirlenmesi için normallik varsayımları sınanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine ilişkin olarak Kolmogorov-Smirnov Testi yapılmıştır. Kolmogorov-Smirnov Testi sonuçlarına göre ankette yer alan 35 maddeden elde

edilen verilerin normal dağılmadığı belirlenmiştir ($p<.05$). Buna göre verilerin analizinde parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır.

Öncelikli olarak Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig’deki eğitsel öğelere yönelik görüşlerine ilişkin frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak iki gruptan oluşan cinsiyet, eski Türk eserlerine ilgi, Kutadgu Bilig’i okuma değişkenleri için Mann-Whitney U testi; ikiden fazla gruptan oluşan sınıf düzeyi değişkeni için ise Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir farka ulaşılması hâlinde, farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla her bir grup ikilisi için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Verilerin analizinde önem düzeyi olarak 0.05 kabul edilmiştir.

2. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig’deki eğitsel öğelere yönelik görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig’deki eğitsel öğelere yönelik görüşlerine ilişkin frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2: Kutadgu Bilig’deki Eğitsel Öğelere Yönelik Görüşlere İlişkin Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

n=	Kesinlikle katılıyor		Katılıyor		Kısmen katılıyor		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		$\bar{X}$	SS
İfadeler	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. Çocuklar ebeveynlerini model alırlar.	334	60.3	171	30.9	42	7.6	3	0.5	4	0.7	4.50	.72
2. Erkek çocuk babaya çeker.	68	12.3	142	25.6	237	42.8	78	14.1	29	5.2	3.26	1.01
3. Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.	404	72.9	108	19.5	27	4.9	8	1.4	7	1.3	4.61	.76
4. Çocuk yetiştirmek zor bir iştir.	377	68.1	110	19.9	43	7.8	8	1.4	16	2.9	4.49	.92
5. Çocuk yetiştirmede gerekirse dayaa başvurulabilir.	32	5.8	46	8.3	154	27.8	128	23.1	194	35	2.27	1.19
6. Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.	120	21.7	106	19.1	123	22.2	108	19.5	97	17.5	3.08	1.40
7. Çocuk için bakıcı seçiminde hassas davranılmalıdır.	358	64.6	125	22.6	31	5.6	19	3.4	21	3.8	4.41	1.01
8. Çocuk sıkı disiplin altında yetiştirilmelidir.	39	7	70	12.6	204	36.8	150	27.1	91	16.4	2.67	1.11

9. Çocuğun yanlış davranışının sorumlusu babasıdır.	16	2.9	35	6.3	146	26.4	167	30.1	190	34.3	2.13	1.05
10. Çocuğun her isteğinin yerine getirilmesi yanlıştır.	286	51.6	156	28.2	71	12.8	19	3.4	22	4	4.20	1.05
11. Çocuğun ailedeki statüsü ebeveynlerden daha aşağıdadır.	37	6.7	78	14.1	126	22.7	142	25.6	171	30.9	2.40	1.24
12. Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.	15	2.7	20	3.6	21	3.8	67	12.1	431	77.8	1.41	.93
13. Ebeveynlerin çocukları için çektiği sıkıntıların çocuklar açısından değeri yoktur.	40	7.2	41	7.4	77	13.9	140	25.3	256	46.2	2.04	1.24
14. Oğul babaya ne kadar itaat ederse hayatta o kadar başarılı olur.	46	8.3	90	16.2	173	31.2	131	23.6	114	20.6	2.68	1.21
15. Babanın nasihatleri altından daha değerlidir.	204	36.8	180	32.5	120	21.7	39	7	11	2	3.95	1.02
16. Arkadaş seçiminde dikkatli davranmak gerekir.	428	77.3	90	16.2	17	3.1	10	1.8	9	1.6	4.66	.77
17. Bilgi yaşadıkça öğrenilir.	357	64.4	138	24.9	42	7.6	10	1.8	7	1.3	4.49	.81
18. Bilgi insana mevki ve itibar kazandırır.	271	48.9	160	28.9	92	16.6	22	4	9	1.6	4.19	.96
19. Bilgi hem dünya hem de ahiret saadettinin anahtarıdır.	363	65.5	136	24.5	39	7	8	1.4	8	1.4	4.51	.81
20. Bilgisiz ibadetten fayda gelmez.	322	58.1	127	22.9	65	11.7	29	5.2	11	2	4.30	1.00
21. Bilgi zor kazanılsa da başkalarıyla kolayca paylaşılmalıdır.	309	55.8	149	26.9	62	11.2	20	3.6	14	2.5	4.30	4.30
22. Matematik öğrenmek önemlidir.	188	33.9	182	32.9	118	21.3	41	7.4	25	4.5	3.84	3.84
23. Matematik insanın hayata farklı gözle bakmasını sağlar.	162	29.2	156	28.2	140	25.3	58	10.5	38	6.9	3.62	3.62
24. Yazı yazmak zekâ göstergesidir.	150	27.1	161	29.1	143	25.8	66	11.9	34	6.1	3.59	3.59
25. Kızları erken evlendirmek gerekir.	45	8.1	37	6.7	63	11.4	99	17.9	310	56	1.93	1.93
26. Kadınlara güvenilmez.	61	11	37	6.7	74	13.4	86	15.5	296	53.4	2.06	2.06
27. Kadınların sosyal hayatta yeri yoktur.	26	4.7	19	3.4	28	5.1	58	10.5	423	76.4	1.50	1.50
28. Davranışların sorumluluğu için akıl sağlığı gerekir.	345	62.3	150	27.1	39	7	9	1.6	11	2	4.46	4.46
29. Davranışın gerçekleşmesi davranışa has fiziksel yeterliğe bağlıdır.	157	28.3	199	35.9	141	25.5	39	7	18	3.2	3.79	3.79
30. Doğuştan kötü olan kişinin değişme imkânı yoktur.	30	5.4	42	7.6	85	15.3	137	24.7	260	46.9	2.00	1.99
31. Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır.	385	69.5	127	22.9	25	4.5	9	1.6	8	1.4	4.57	4.57
32. Yetişkinler toplumsal hayatta çocukları dikkate almalıdır.	347	62.6	146	26.4	40	7.2	13	2.3	8	1.4	4.46	4.46
33. İnsana sağladığı fayda ölçüsünde kıymet verilmelidir.	71	12.8	57	10.3	155	28	149	26.9	122	22	2.65	2.65

34. Tecrübe para kazandırır ancak para tecrübe kazandırmaz.	257	46.4	135	24.4	102	18.4	36	6.5	24	4.3	4.02	4.02
35. Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.	28	5.1	35	6.3	52	9.4	119	21.5	320	57.8	1.81	1.81

Tablo 2'ye göre Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşlerine göre “Arkadaş seçiminde dikkatli davranmak gerekir.” ($\bar{X}=4,66$), “Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.” ($\bar{X}=4,61$) ve “Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır.” ($\bar{X}=4,57$) görüşleri en yüksek ortalamaya sahip görüşler iken “Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.” ($\bar{X}=1,41$), “Kadınların sosyal hayatta yeri yoktur.” ($\bar{X}=1,50$) ve “Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.” ($\bar{X}=1,81$) görüşleri ise en düşük ortalamaya sahip görüşlerdir. Türkçe öğretmeni adayları, “Bilgi hem dünya hem de ahiret saadetine anahtardır.” ($\bar{X}=4,51$), “Çocuklar ebeveynlerini model alırlar.” ($\bar{X}=4,50$), “Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır.” ($\bar{X}=4,50$), “Çocuk yetiştirmek zor bir iştir.” ($\bar{X}=4,49$) “Bilgi yaşadıkça öğrenilir.” ($\bar{X}=4,49$), “Davranışların sorumluluğu için akıl sağlığı gerekir.” ($\bar{X}=4,46$), “Yetişkinler toplumsal hayatta çocukları dikkate almalıdır.” ($\bar{X}=4,46$), “Çocuk için bakıcı seçiminde hassas davranılmalıdır.” ($\bar{X}=4,41$), “Bilgisiz ibadetten fayda gelmez.” ($\bar{X}=4,30$), “Bilgi zor kazanılsa da başkalarıyla kolayca paylaşılmalıdır.” ($\bar{X}=4,30$), “Çocuğun her isteğinin yerine getirilmesi yanlıştır.” ($\bar{X}=4,20$), “Bilgi insana mevki ve itibar kazandırır.” ($\bar{X}=4,19$) ve “Tecrübe para kazandırır ancak para tecrübe kazandırmaz.” görüşlerine 4,00 ortalamasının üzerinde katıldıklarını bildirmişlerdir. Türkçe öğretmeni adayları “Kızları erken evlendirmek gerekir.” ($\bar{X}=1,93$), “Doğuştan kötü olan kişinin değişme imkânı yoktur.” ($\bar{X}=2,00$), “Kadınlara güvenilmez.” ($\bar{X}=2,06$), “Ebeveynlerin çocukları için çektiği sıkıntıların çocuklar açısından değeri yoktur.” ($\bar{X}=2,04$), “Çocuğun yanlış davranışının sorumlusu babasıdır.” ($\bar{X}=2,13$), “Çocuk yetiştirmede gerekirse dayığa başvurulabilir.” ($\bar{X}=2,27$), “Çocuğun ailedeki statüsü ebeveynlerden daha aşağıdadır.” ($\bar{X}=2,40$), “İnsana, sağladığı fayda ölçüsünde kıymet verilmelidir.” ($\bar{X}=2,65$), “Çocuk sıkı disiplin altında yetiştirilmelidir.” ($\bar{X}=2,67$) ve “Oğul babaya ne kadar itaat ederse hayatta o kadar başarılı olur.” ($\bar{X}=2,68$) görüşlerine ise 3,00 ortalamasının altında katıldıklarını bildirmişlerdir.

Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşleri arasında cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 3'teki gibidir:

Tablo 3: Cinsiyet Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	n	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	U	Z	p
1. Çocuklar ebeveynlerini model alırlar.	Kız	341	98884	289.98	32060	-2.680	.007*
	Erkek	213	54851	257.52			
2. Erkek çocuk babaya çeker.	Kız	341	88779	260.35	30468	-3.363	.001*

	Erkek	213	64956	304.96			
3. Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.	Kız	341	94981.5	278.54	35962.5	-.248	.804
	Erkek	213	58753.5	275.84			
4. Çocuk yetiştirmek zor bir iştir.	Kız	341	100634	295.11	30310	-3.984	.000*
	Erkek	213	53101	249.30			
5. Çocuk yetiştirmede gerekirse dayağa başvurulabilir.	Kız	341	82529.5	242.02	24218.5	-6.872	.000*
	Erkek	213	71205.5	334.30			
6. Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.	Kız	341	96026	281.60	34918	-.779	.436
	Erkek	213	57709	270.93			
7. Çocuk için bakıcı seçiminde hassas davranılmalıdır.	Kız	341	98639.5	289.27	32304.5	-2.583	.010*
	Erkek	213	55095.5	258.66			
8. Çocuk sıkı disiplin altında yetiştirilmelidir.	Kız	341	90313	264.85	32002	-2.450	.014*
	Erkek	213	63422	297.76			
9. Çocuğun yanlış davranışının sorumlusu babasıdır.	Kız	341	88344	259.07	30033	-3.587	.000*
	Erkek	213	65391	307.00			
10. Çocuğun her isteğinin yerine getirilmesi yanlıştır.	Kız	341	99287.5	291.17	31656.5	-2.778	.005*
	Erkek	213	54447.5	255.62			
11. Çocuğun ailedeki statüsü ebeveynlerden daha aşağıdadır.	Kız	341	89726.5	263.13	31415.5	-2.760	.006*
	Erkek	213	64008.5	300.51			
12. Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.	Kız	341	90498	265.39	32187	-3.103	.002*
	Erkek	213	63237	296.89			
13. Ebeveynlerin çocukları için çektiği sıkıntıların çocuklar açısından değeri yoktur.	Kız	341	89601.5	262.76	31290.5	-2.920	.003*
	Erkek	213	64133.5	301.10			
14. Oğul babaya ne kadar itaat ederse hayatta o kadar başarılı olur.	Kız	341	88441	259.36	30130	-3.476	.001*
	Erkek	213	65294	306.54			
15. Babanın nasihatleri altından daha değerlidir.	Kız	341	94861.5	278.19	36082.5	-.134	.893
	Erkek	213	58873.5	276.40			
16. Arkadaş seçiminde dikkatli davranmak gerekir.	Kız	341	98835.5	289.84	32108.5	-3.140	.002*
	Erkek	213	54899.5	257.74			
17. Bilgi yaşadıkça öğrenilir.	Kız	341	97412	285.67	33532	-1.795	.073
	Erkek	213	56323	264.43			
18. Bilgi insana mevki ve itibar kazandırır.	Kız	341	97944	287.23	33000	-1.958	.050
	Erkek	213	55791	261.93			
19. Bilgi hem dünya hem de ahiret saadettinin anahtarıdır.	Kız	341	97398	285.62	33546	-1.802	.072
	Erkek	213	56337	264.49			
20. Bilgisiz ibadetten fayda gelmez.	Kız	341	97405.5	285.65	33538.5	-1.705	.088
	Erkek	213	56329.5	264.46			
21. Bilgi zor kazanılsa da başkalarıyla kolayca paylaşılmalıdır.	Kız	341	95205	279.19	35739	-.351	.726
	Erkek	213	58530	274.79			
22. Matematik öğrenmek önemlidir.	Kız	341	97151	284.90	33793	-1.439	.150
	Erkek	213	56584	265.65			
23. Matematik insanın hayata farklı gözle bakmasını sağlar.	Kız	341	95105.5	278.90	35838.5	-.270	.787
	Erkek	213	58629.5	275.26			
24. Yazı yazmak zekâ göstergesidir.	Kız	341	97803	286.81	33141	-1.790	.073
	Erkek	213	55932	262.59			

25. Kızları erken evlendirmek gerekir.	Kız	341	83777.5	245.68	25466.5	-6.550	.000*
	Erkek	213	69957.5	328.44			
26. Kadınlara güvenilmez.	Kız	341	79278	232.49	20967	-9.139	.000*
	Erkek	213	74457	349.56			
27. Kadınların sosyal hayatta yeri yoktur.	Kız	341	84876.5	248.90	26565.5	-7.151	.000*
	Erkek	213	68858.5	323.28			
28. Davranışların sorumluluğu için akıl sağlığı gerekir.	Kız	341	98699.5	289.44	32244.5	-2.586	.010*
	Erkek	213	55035.5	258.38			
29. Davranışın gerçekleşmesi davranışa has fiziksel yeterliğe bağlıdır.	Kız	341	94675.5	277.64	36268.5	-.027	.978
	Erkek	213	59059.5	277.27			
30. Doğuştan kötü olan kişinin değişme imkânı yoktur.	Kız	341	92971	272.64	34660	-.965	.335
	Erkek	213	60764	285.28			
31. Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır.	Kız	341	97977.5	287.32	32966.5	-2.263	.024*
	Erkek	213	55757.5	261.77			
32. Yetişkinler toplumsal hayatta çocukları dikkate almalıdır.	Kız	341	96727	283.66	34217	-1.336	.182
	Erkek	213	57008	267.64			
33. İnsana, sağladığı fayda ölçüsünde kıymet verilmelidir.	Kız	341	91466	268.23	33155	-1.775	.076
	Erkek	213	62269	292.34			
34. Tecrübe para kazandırır ancak para tecrübe kazandırmaz.	Kız	341	94176	276.18	35865	-.263	.793
	Erkek	213	59559	279.62			
35. Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.	Kız	341	93399	273.90	35088	-.751	.453
	Erkek	213	60336	283.27			

*p<0.05

Tablo 3'e göre kız ve erkek Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşleri arasında 18 görüşte anlamlı farklılığa ulaşılmıştır ($p<0.05$). Buna göre "Çocuklar ebeveynlerini model alırlar.", "Çocuk yetiştirmek zor bir iştir.", "Çocuk için bakıcı seçiminde hassas davranılmalıdır.", "Çocuğun her isteğinin yerine getirilmesi yanlıştır.", "Arkadaş seçiminde dikkatli davranmak gerekir.", "Davranışların sorumluluğu için akıl sağlığı gerekir.", ve "Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır." görüşlerine kadın Türkçe öğretmeni adayları erkek Türkçe öğretmeni adaylarından anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. "Erkek çocuk babaya çeker.", "Çocuk yetiştirmede gerekirse dayaa başvurulabilir.", "Çocuk sıkı disiplin altında yetiştirilmelidir.", "Çocuğun yanlış davranışının sorumlusu babasıdır.", "Çocuğun ailedeki statüsü ebeveynlerden daha aşağıdadır.", "Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.", "Ebeveynlerin çocukları için çektiği sıkıntıların çocuklar açısından değeri yoktur.", "Oğul babaya ne kadar itaat ederse hayatta o kadar başarılı olur.", "Kızları erken evlendirmek gerekir.", "Kadınlara güvenilmez." ve "Kadınların sosyal hayatta yeri yoktur." görüşlerine ise erkek Türkçe öğretmeni adayları kadın Türkçe öğretmeni adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar.

Sınıf düzeyi değişkenine göre Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak Kruskal Wallis Testi yapılmış olup sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4: Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	Ki-Kare	p	Fark
1. Çocuklar ebeveynlerini model alırlar.	1. sınıf	96	242.99	3	7.377	.061	
	2. sınıf	107	289.62				
	3. sınıf	200	282.35				
	4. sınıf	151	284.43				
2. Erkek çocuk babaya çeker.	1. sınıf	96	282.60	3	1.129	.770	
	2. sınıf	107	264.98				
	3. sınıf	200	276.74				
	4. sınıf	151	284.14				
3. Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.	1. sınıf	96	274.07	3	2.636	.451	
	2. sınıf	107	263.42				
	3. sınıf	200	278.36				
	4. sınıf	151	288.53				
4. Çocuk yetiştirmek zor bir iştir.	1. sınıf	96	278.35	3	2.521	.472	
	2. sınıf	107	281.03				
	3. sınıf	200	266.72				
	4. sınıf	151	288.73				
5. Çocuk yetiştirmede gerekirse dayaa başvurulabilir.	1. sınıf	96	265.14	3	26.514	.000*	4-2 4-3 4-1
	2. sınıf	107	243.23				
	3. sınıf	200	261.30				
	4. sınıf	151	331.10				
6. Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.	1. sınıf	96	323.62	3	10.475	.015*	1-4 1-2 1-3
	2. sınıf	107	263.94				
	3. sınıf	200	273.25				
	4. sınıf	151	263.42				
7. Çocuk için bakıcı seçiminde hassas davranılmalıdır.	1. sınıf	96	265.05	3	10.338	.016*	4-1 4-3
	2. sınıf	107	289.55				
	3. sınıf	200	258.69				
	4. sınıf	151	301.79				
8. Çocuk sıkı disiplin altında yetiştirilmelidir.	1. sınıf	96	294.62	3	19.459	.000*	2-4
	2. sınıf	107	312.41				
	3. sınıf	200	283.91				
	4. sınıf	151	233.40				
9. Çocuğun yanlış davranışının sorumlusu babasıdır.	1. sınıf	96	264.92	3	5.041	.169	
	2. sınıf	107	253.42				
	3. sınıf	200	288.31				
	4. sınıf	151	288.25				
10. Çocuğun her isteğinin yerine	1. sınıf	96	271.41	3	1.310	.727	

getirilmesi yanlıştır.	2. sınıf	107	288.05				
	3. sınıf	200	270.91				
	4. sınıf	151	282.63				
	1. sınıf	96	309.05				
11. Çocuğun ailedeki statüsü ebeveynlerden daha aşağıdadır.	2. sınıf	107	301.86	3	14.131	.003*	1-4
	3. sınıf	200	275.39				2-4
	4. sınıf	151	242.97				
	1. sınıf	96	290.03				
12. Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.	2. sınıf	107	310.05	3	16.385	.001*	2-4
	3. sınıf	200	272.24				2-3
	4. sınıf	151	253.44				
	1. sınıf	96	251.01				
13. Ebeveynlerin çocukları için çektiği sıkıntıların çocuklar açısından değeri yoktur.	2. sınıf	107	316.66	3	12.198	.007*	2-1
	3. sınıf	200	281.66				2-4
	4. sınıf	151	261.09				
	1. sınıf	96	289.89				
14. Oğul babaya ne kadar itaat ederse hayatta o kadar başarılı olur.	2. sınıf	107	297.09	3	8.463	.037*	2-4
	3. sınıf	200	284.06				1-4
	4. sınıf	151	247.05				3-4
	1. sınıf	96	311.33				
15. Babanın nasihatleri altından daha değerlidir.	2. sınıf	107	273.94	3	7.784	.051	
	3. sınıf	200	279.27				
	4. sınıf	151	256.17				
	1. sınıf	96	291.33				
16. Arkadaş seçiminde dikkatli davranmak gerekir.	2. sınıf	107	268.63	3	2.529	.470	
	3. sınıf	200	272.42				
	4. sınıf	151	281.73				
	1. sınıf	96	269.74				
17. Bilgi yaşadıkça öğrenilir.	2. sınıf	107	289.00	3	1.197	.754	
	3. sınıf	200	274.40				
	4. sınıf	151	278.40				
	1. sınıf	96	289.98				
18. Bilgi insana mevki ve itibar kazandırır.	2. sınıf	107	289.71	3	4.192	.241	
	3. sınıf	200	279.98				
	4. sınıf	151	257.63				
	1. sınıf	96	275.04				
19. Bilgi hem dünya hem de ahiret saadettinin anahtarıdır.	2. sınıf	107	273.82	3	1.357	.716	
	3. sınıf	200	272.53				
	4. sınıf	151	288.26				
	1. sınıf	96	264.16				
20. Bilgisiz ibadetten fayda gelmez.	2. sınıf	107	282.95	3	2.551	.466	
	3. sınıf	200	271.46				
	4. sınıf	151	290.12				
	1. sınıf	96	259.16				
21. Bilgi zor kazanılsa da başkalarıyla kolayca paylaşılmalıdır.	2. sınıf	107	277.28	3	10.189	.017*	4-1
	3. sınıf	200	263.52				4-3

	4. sınıf	151	307.83				
	1. sınıf	96	265.58				
22. Matematik öğrenmek önemlidir.	2. sınıf	107	254.09	3	6.213	.102	
	3. sınıf	200	279.15				
	4. sınıf	151	299.47				
	1. sınıf	96	257.53				
23. Matematik insanın hayata farklı gözle bakmasını sağlar.	2. sınıf	107	262.27	3	5.971	.113	
	3. sınıf	200	277.87				
	4. sınıf	151	300.51				
	1. sınıf	96	264.13				
24. Yazı yazmak zekâ göstergesidir.	2. sınıf	107	272.24	3	8.190	.042*	3-4
	3. sınıf	200	301.70				
	4. sınıf	151	257.68				
	1. sınıf	96	245.77				
25. Kızları erken evlendirmek gerekir.	2. sınıf	107	275.09	3	6.291	.098	
	3. sınıf	200	284.25				
	4. sınıf	151	290.44				
	1. sınıf	96	272.63				
26. Kadınlara güvenilmez.	2. sınıf	107	276.62	3	.543	.909	
	3. sınıf	200	283.36				
	4. sınıf	151	273.47				
	1. sınıf	96	275.13				
27. Kadınların sosyal hayatta yeri yoktur.	2. sınıf	107	294.44	3	3.568	.312	
	3. sınıf	200	278.10				
	4. sınıf	151	266.21				
	1. sınıf	96	278.39				
28. Davranışların sorumluluğu için akıl sağlığı gerekir.	2. sınıf	107	282.44	3	1.411	.703	
	3. sınıf	200	268.73				
	4. sınıf	151	285.05				
	1. sınıf	96	267.52				
29. Davranışın gerçekleşmesi davranışa has fiziksel yeterliğe bağlıdır.	2. sınıf	107	304.29	3	4.137	.247	
	3. sınıf	200	271.43				
	4. sınıf	151	272.90				
	1. sınıf	96	291.98				
30. Doğuştan kötü olan kişinin değişme imkânı yoktur.	2. sınıf	107	281.26	3	11.053	.011*	3-4
	3. sınıf	200	294.03				1-4
	4. sınıf	151	243.74				2-4
	1. sınıf	96	281.43				
31. Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır.	2. sınıf	107	263.77	3	2.596	.458	
	3. sınıf	200	274.34				
	4. sınıf	151	288.92				
	1. sınıf	96	280.23				
32. Yetişkinler toplumsal hayatta çocukları dikkate almalıdır.	2. sınıf	107	278.30	3	1.456	.693	
	3. sınıf	200	268.99				
	4. sınıf	151	286.47				
33. İnsana, sağladığı fayda ölçüsünde	1. sınıf	96	299.48	3	7.730	.052	

kıymet verilmelidir.	2. sınıf	107	287.90			
	3. sınıf	200	282.96			
	4. sınıf	151	248.93			
	1. sınıf	96	251.91			
34. Tecrübe para kazandırır ancak para tecrübe kazandırmaz.	2. sınıf	107	269.56	3	5.070	.167
	3. sınıf	200	281.55			
	4. sınıf	151	294.04			
	1. sınıf	96	265.78			
35. Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.	2. sınıf	107	291.09	3	5.188	.159
	3. sınıf	200	289.06			
	4. sınıf	151	260.01			

Sınıf düzeyi değişkenine göre Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşleri arasında 11 görüşte anlamlı farklılığa ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Buna göre “Çocuk yetiştirmede gerekirse dayağa başvurulabilir.” görüşüne 4. sınıf öğretmen adayları 1, 2, ve 3. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.” görüşüne 1. sınıf öğretmen adayları 2, 3, ve 4. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Çocuk için bakıcı seçiminde hassas davranılmalıdır.” görüşüne 4. sınıf öğretmen adayları 1. ve 3. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Çocuk sıkı disiplin altında yetiştirilmelidir.” görüşüne 2. sınıf öğretmen adayları 4. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Çocuğun ailedeki statüsü ebeveynlerden daha aşağıdadır.” görüşüne 1. ve 2. sınıf öğretmen adayları 4. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.” görüşüne 2. sınıf öğretmen adayları 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Ebeveynlerin çocukları için çektiği sıkıntıların çocuklar açısından değeri yoktur.” görüşüne 2. sınıf öğretmen adayları 1. ve 4. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Oğul babaya ne kadar itaat ederse hayatta o kadar başarılı olur.” görüşüne 1, 2 ve 3. sınıf öğretmen adayları 4. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Bilgi zor kazanılsa da başkalarıyla kolayca paylaşılmalıdır.” görüşüne 4. sınıf öğretmen adayları 1. ve 3. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Yazı yazmak zekâ göstergesidir.” görüşüne 3. sınıf öğretmen adayları 4. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar. “Doğuştan kötü olan kişinin değişme imkânı yoktur.” görüşüne ise 1, 2 ve 3. sınıf öğretmen adayları 4. sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar.

Eski Türk eserlerine ilgi değişkenine göre Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olup

olmadığını belirlemeye yönelik olarak Mann-Whitney U Testi yapılmış olup sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5: Eski Türk Eserlerine İlgili Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	n	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	U	Z	p
1. Çocuklar ebeveynlerini model alırlar.	Evet	365	103005	282.21	32775	-1.110	.267
	Hayır	189	50730	268.41			
2. Erkek çocuk babaya çeker.	Evet	365	102101.5	279.73	33678.5	-.480	.631
	Hayır	189	51633.5	273.19			
3. Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.	Evet	365	104611.5	286.61	31168.5	-2.393	.017*
	Hayır	189	49123.5	259.91			
4. Çocuk yetiştirmek zor bir iştir.	Evet	365	101475.5	278.02	34304.5	-.128	.898
	Hayır	189	52259.5	276.51			
5. Çocuk yetiştirmede gerekirse dayağa başvurulabilir.	Evet	365	100987.5	276.68	34192.5	-.175	.861
	Hayır	189	52747.5	279.09			
6. Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.	Evet	365	102317.5	280.32	33462.5	-.589	.556
	Hayır	189	51417.5	272.05			
7. Çocuk için bakıcı seçiminde hassas davranılmalıdır.	Evet	365	103565	283.74	32215	-1.504	.132
	Hayır	189	50170	265.45			
8. Çocuk sıkı disiplin altında yetiştirilmelidir.	Evet	365	102709	281.39	33071	-.828	.408
	Hayır	189	51026	269.98			
9. Çocuğun yanlış davranışının sorumlusu babasıdır.	Evet	365	101353	277.68	34427	-.038	.969
	Hayır	189	52382	277.15			
10. Çocuğun her isteğinin yerine getirilmesi yanlıştır.	Evet	365	102476.5	280.76	33303.5	-.727	.467
	Hayır	189	51258.5	271.21			
11. Çocuğun ailedeki statüsü ebeveynlerden daha aşağıdadır.	Evet	365	98856.5	270.84	32061.5	-1.405	.160
	Hayır	189	54878.5	290.36			
12. Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.	Evet	365	99757	273.31	32962	-1.180	.238
	Hayır	189	53978	285.60			
13. Ebeveynlerin çocukları için çektiği sıkıntıların çocuklar açısından değeri yoktur.	Evet	365	100127.5	274.32	33332.5	-.692	.489
	Hayır	189	53607.5	283.64			
14. Oğul babaya ne kadar itaat ederse hayatta o kadar başarılı olur.	Evet	365	102325.5	280.34	33454.5	-.599	.550
	Hayır	189	51409.5	272.01			
15. Babanın nasihatleri altından daha değerlidir.	Evet	365	104493	286.28	31287	-1.886	.059
	Hayır	189	49242	260.54			
16. Arkadaş seçiminde dikkatli davranmak gerekir.	Evet	365	101663	278.53	34117	-.288	.774
	Hayır	189	52072	275.51			
17. Bilgi yaşadıkça öğrenilir.	Evet	365	101107	277.01	34312	-.119	.905
	Hayır	189	52628	278.46			
18. Bilgi insana mevki ve itibar kazandırır.	Evet	365	103790	284.36	31990	-1.516	.130
	Hayır	189	49945	264.26			
19. Bilgi hem dünya hem de ahiret saadettinin anahtarıdır.	Evet	365	103784.5	284.34	31995.5	-1.667	.096
	Hayır	189	49950.5	264.29			
20. Bilgisiz ibadetten fayda gelmez.	Evet	365	102565.5	281.00	33214.5	-.805	.421

	Hayır	189	51169.5	270.74			
21. Bilgi zor kazanılsa da başkalarıyla kolayca paylaşılmalıdır.	Evet	365	101251	277.40	34456	-.023	.982
	Hayır	189	52484	277.69			
22. Matematik öğrenmek önemlidir.	Evet	365	102217	280.05	33563	-.544	.586
	Hayır	189	51518	272.58			
23. Matematik insanın hayata farklı gözle bakmasını sağlar.	Evet	365	103757.5	284.27	32022.5	-1.430	.153
	Hayır	189	49977.5	264.43			
24. Yazı yazmak zekâ göstergesidir.	Evet	365	105644.5	289.44	30135.5	-2.521	.012*
	Hayır	189	48090.5	254.45			
25. Kızları erken evlendirmek gerekir.	Evet	365	101969	279.37	33811	-.422	.673
	Hayır	189	51766	273.89			
26. Kadınlara güvenilmez.	Evet	365	101639	278.46	34141	-.215	.830
	Hayır	189	52096	275.64			
27. Kadınların sosyal hayatta yeri yoktur.	Evet	365	100964	276.61	34169	-.243	.808
	Hayır	189	52771	279.21			
28. Davranışların sorumluluğu için akıl sağlığı gerekir.	Evet	365	99953.5	273.85	33158.5	-.869	.385
	Hayır	189	53781.5	284.56			
29. Davranışın gerçekleşmesi davranışa has fiziksel yeterliğe bağlıdır.	Evet	365	101409.5	277.83	34370.5	-.071	.943
	Hayır	189	52325.5	276.85			
30. Doğuştan kötü olan kişinin değişme imkânı yoktur.	Evet	365	100738.5	276.00	33943.5	-.328	.743
	Hayır	189	52996.5	280.40			
31. Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır.	Evet	365	103377	283.22	32403	-1.448	.147
	Hayır	189	50358	266.44			
32. Yetişkinler toplumsal hayatta çocukları dikkate almalıdır.	Evet	365	103709	284.13	32071	-1.581	.114
	Hayır	189	50026	264.69			
33. İnsana, sağladığı fayda ölçüsünde kıymet verilmelidir.	Evet	365	99565	272.78	32770	-.992	.321
	Hayır	189	54170	286.61			
34. Tecrübe para kazandırır ancak para tecrübe kazandırmaz.	Evet	365	104719	286.90	31061	-2.049	.040*
	Hayır	189	49016	259.34			
35. Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.	Evet	365	98020	268.55	31225	-2.050	.040*
	Hayır	189	55715	294.79			

*p<0.05

Eski Türk eserlerine ilgi değişkenine göre Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşleri arasında sadece dört görüşte anlamlı farklılığa ulaşılmıştır ($p<0.05$). Buna göre “Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.”, “Yazı yazmak zekâ göstergesidir.” ve “Tecrübe para kazandırır ancak para tecrübe kazandırmaz.” görüşlerine eski Türk eserlerine ilgi duyan öğretmen adayları ilgi duymayan öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmakta iken “Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.” görüşüne ise eski Türk eserlerine ilgi duymayan öğretmen adayları ilgi duyan öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar.

Kutadgu Bilig’i daha önce okuma değişkenine göre Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig’deki eğitsel öğelere ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak Mann-Whitney U Testi yapılmış olup sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir:

Tablo 6: Kutadgu Bilig’i Daha Önce Okuma Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	n	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	U	Z	p
1. Çocuklar ebeveynlerini model alırlar.	Evet	194	54122.5	278.98	34632.5	-.185	.854
	Hayır	360	99612.5	276.70			
2. Erkek çocuk babaya çeker.	Evet	194	57851.5	298.20	30903.5	-2.356	.018*
	Hayır	360	95883.5	266.34			
3. Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.	Evet	194	56130	289.33	32625	-1.642	.101
	Hayır	360	97605	271.13			
4. Çocuk yetiştirmek zor bir iştir.	Evet	194	55731.5	287.28	33023.5	-1.283	.200
	Hayır	360	98003.5	272.23			
5. Çocuk yetiştirmede gerekirse dayağa başvurulabilir.	Evet	194	53487	275.71	34572	-.202	.840
	Hayır	360	100248	278.47			
6. Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.	Evet	194	60897	313.90	27858	-4.012	.000*
	Hayır	360	92838	257.88			
7. Çocuk için bakıcı seçiminde hassas davranılmalıdır.	Evet	194	54464	280.74	34291	-.413	.680
	Hayır	360	99271	275.75			
8. Çocuk sıkı disiplin altında yetiştirilmelidir.	Evet	194	55416	285.65	33339	-.915	.360
	Hayır	360	98319	273.11			
9. Çocuğun yanlış davranışının sorumlusu babasıdır.	Evet	194	54646.5	281.68	34108.5	-.472	.637
	Hayır	360	99088.5	275.25			
10. Çocuğun her isteğinin yerine getirilmesi yanlıştır.	Evet	194	53068	273.55	34153	-.466	.641
	Hayır	360	100667	279.63			
11. Çocuğun ailedeki statüsü ebeveynlerden daha aşağıdadır.	Evet	194	52394.5	270.07	33479.5	-.827	.408
	Hayır	360	101340.5	281.50			
12. Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.	Evet	194	54715	282.04	34040	-.674	.500
	Hayır	360	99020	275.06			
13. Ebeveynlerin çocukları için çektiği sıkıntıların çocuklar açısından değeri yoktur.	Evet	194	51266	264.26	32351	-1.522	.128
	Hayır	360	102469	284.64			
14. Oğul babaya ne kadar itaat ederse hayatta o kadar başarılı olur.	Evet	194	56582.5	291.66	32172.5	-1.574	.115
	Hayır	360	97152.5	269.87			
15. Babanın nasihatleri altından daha değerlidir.	Evet	194	56304.5	290.23	32450.5	-1.444	.149
	Hayır	360	97430.5	270.64			
16. Arkadaş seçiminde dikkatli davranmak gerekir.	Evet	194	53628.5	276.44	34713.5	-.157	.875
	Hayır	360	100106.5	278.07			
17. Bilgi yaşadıkça öğrenilir.	Evet	194	54461.5	280.73	34293.5	-.412	.680
	Hayır	360	99273.5	275.76			
18. Bilgi insana mevki ve itibar kazandırır.	Evet	194	56528	291.38	32227	-1.621	.105
	Hayır	360	97207	270.02			
19. Bilgi hem dünya hem de ahiret	Evet	194	55253.5	284.81	33501.5	-.941	.347

saadettinin anahtarıdır.	Hayır	360	98481.5	273.56			
20. Bilgisiz ibadetten fayda gelmez.	Evet	194	56059	288.96	32696	-1.392	.164
	Hayır	360	97676	271.32			
21. Bilgi zor kazanılsa da başkalarıyla kolayca paylaşılmalıdır.	Evet	194	52298.5	269.58	33383.5	-.953	.341
	Hayır	360	101436.5	281.77			
22. Matematik öğrenmek önemlidir.	Evet	194	55948	288.39	32807	-1.229	.219
	Hayır	360	97787	271.63			
23. Matematik insanın hayata farklı gözle bakmasını sağlar.	Evet	194	53857	277.61	34898	-.013	.990
	Hayır	360	99878	277.44			
24. Yazı yazmak zekâ göstergesidir.	Evet	194	55463	285.89	33292	-.936	.349
	Hayır	360	98272	272.98			
25. Kızları erken evlendirmek gerekir.	Evet	194	53628	276.43	34713	-.127	.899
	Hayır	360	100107	278.08			
26. Kadınlara güvenilmez.	Evet	194	51658	266.28	32743	-1.322	.186
	Hayır	360	102077	283.55			
27. Kadınların sosyal hayatta yeri yoktur.	Evet	194	54961	283.30	33794	-.842	.400
	Hayır	360	98774	274.37			
28. Davranışların sorumluluğu için akıl sağlığı gerekir.	Evet	194	52231	269.23	33316	-1.039	.299
	Hayır	360	101504	281.96			
29. Davranışın gerçekleşmesi davranışa has fiziksel yeterliğe bağlıdır.	Evet	194	52763	271.97	33848	-.624	.533
	Hayır	360	100972	280.48			
30. Doğuştan kötü olan kişinin değişme imkânı yoktur.	Evet	194	54290	279.85	34465	-.270	.787
	Hayır	360	99445	276.24			
31. Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır.	Evet	194	55544.5	286.31	33210.5	-1.178	.239
	Hayır	360	98190.5	272.75			
32. Yetişkinler toplumsal hayatta çocukları dikkate almalıdır.	Evet	194	57246.5	295.09	31508.5	-2.213	.027*
	Hayır	360	96488.5	268.02			
33. İnsana, sağladığı fayda ölçüsünde kıymet verilmelidir.	Evet	194	54145.5	279.10	34609.5	-.178	.859
	Hayır	360	99589.5	276.64			
34. Tecrübe para kazandırır ancak para tecrübe kazandırmaz.	Evet	194	53252	274.49	34337	-.346	.729
	Hayır	360	100483	279.12			
35. Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.	Evet	194	54187.5	279.32	34567.5	-.220	.826
	Hayır	360	99547.5	276.52			

*p<0.05

Kutadgu Bilig’i okuma değişkenine göre Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig’deki eğitsel öğelere yönelik görüşleri arasında sadece üç görüşte anlamlı farklılığa ulaşılmıştır (p<0.05). “Erkek çocuk babaya çeker.”, “Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.” ve “Yetişkinler toplumsal hayatta çocukları dikkate almalıdır.” görüşlerine Kutadgu Bilig’i okuyan öğretmen adayları okumayan öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar.

3. Sonuç

Kutadgu Bilig’deki eğitsel görüşlere yönelik Türkçe öğretmeni adaylarının düşünceleri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Türkçe öğretmeni adayları Kutadgu Bilig’de ifade edilen eğitsel görüşlerin 13’üne ortalamanın altında (1,81-2,68 arasında) katılırken geri kalan 22’sine yüksek düzeyde (3,08-4,66 arasında) katılmaktadırlar. Öğretmen adayları bu görüşler arasında en yüksek düzeyde “Arkadaş seçiminde dikkatli davranmak gerekir.”, “Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.” ve “Toplumsal devamlılık için çocuklara kültür aktarılmalıdır.” görüşlerine katılmaktadırlar. “Yalnızca erkek çocuğun iyi yetiştirilmesi gerekir.”, “Kadınların sosyal hayatta yeri yoktur.” ve “Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.” görüşleri ise en düşük ortalamaya sahip görüşlerdir. Düşük ortalamaya sahip olan görüşler genellikle cinsiyet ayrımcılığı olarak değerlendirebilecek beyitlerde belirtilen görüşlerdir. Öğretmen adaylarının yüksek düzeyde katıldıkları görüşlerin de çoğunlukla bilgi ve bilginin değeri ile ilgili beyitlerdeki görüşler olduğu anlaşılmıştır.

- Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig’deki eğitsel ögelere yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir: Kız Türkçe öğretmeni adayları Kutadgu Bilig’in özellikle çocuk yetiştirme ile ilgili görüşlerine erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde katılmaktadırlar. Erkek Türkçe öğretmeni adayları ise cinsiyet ayrımcılığı olarak değerlendirilen içeriğe sahip beyitlerde belirtilen görüşlere kız Türkçe öğretmeni adaylarına göre daha yüksek düzeyde katılmaktadırlar. Erkek öğretmen adaylarına göre de çocuk yetiştirirken gerekirse dayaa başvurulabilir ve çocuk sıkı bir disiplin altında yetiştirilmelidir.

- Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig’deki eğitsel ögelere yönelik görüşleri sınıf düzeylerine göre farklılık göstermektedir: Bu değişken açısından en dikkat çekici sonuç 4. sınıf düzeyindeki Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig’in “Çocuk yetiştirmede gerekirse dayaa başvurulabilir.” görüşüne diğer sınıf düzeylerindeki Türkçe öğretmeni adaylarından daha yüksek düzeyde katılmalarıdır. Normal şartlar altında sınıf düzeyi arttıkça gerek alan bilgisinin gerekse eğitsel alan bilgisinin artmasına paralel olarak bu durumun tam tersinin ortaya çıkması beklenirken, aksi bir biçimde son sınıftaki Türkçe öğretmeni adayları Kutadgu Bilig’in ilgili görüşüne daha fazla katılmaktadırlar. Son sınıfa devam eden Türkçe öğretmeni adaylarının eğitimde gerekli olduğu durumlarda dayaa normal karşılamaları öğretmenlik uygulaması için gittikleri okullardaki deneyimlerinden kaynaklanıyor olabilir. Bu okullarda öğretmen adaylarına dönük olumsuz öğrenci tavırları, okul öğretmenlerinin öğrencilere karşı sert tavrı, dayaaın öğretmen adaylarınca kabul edilebilir görülmesine sebep teşkil edebilir. “Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.” görüşüne 1. sınıf düzeyindeki Türkçe öğretmeni adayları diğer düzeylerdekilere göre daha yüksek oranda katılmaktadırlar. Bu durum 1. sınıf düzeyindeki

Türkçe öğretmeni adaylarının üniversite dolayısıyla ailelerinden ilk kez ayrılmış olmalarından ve bunun sonucunda yaşadıkları birtakım sıkıntılardan kaynaklanıyor olabilir. Sınıf düzeyi arttıkça bu görüşe katılımın düşmesi süreç içerisinde Türkçe öğretmeni adaylarının ailelerine olan bağımlılıklarının azaldığına işaret etmektedir.

- Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşleri eski Türk eserlerine ilgi duyup duymamalarına göre farklılık göstermektedir: “Eğitime küçük yaşta başlamak gerekir.”, “Yazı yazmak zekâ göstergesidir.” ve “Tecrübe para kazandırır ancak para tecrübe kazandırmaz.” görüşlerine eski Türk eserlerine ilgi duyan Türkçe öğretmeni adayları ilgi duymayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde katılmaktadırlar. “Öğrenen ve öğreten insanların dışındakiler değersizdir.” görüşüne ise eski Türk eserlerine ilgi duymayan öğretmen adayları ilgi duyan öğretmen adaylarına göre daha fazla katılmaktadırlar.

- Türkçe öğretmeni adaylarının Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere yönelik görüşleri Kutadgu Bilig'i daha önce okuyup okumamalarına göre farklılık göstermektedir: “Erkek çocuk babaya çeker.”, “Çocuk kendi evi dışında yetiştirilmemelidir.” ve “Yetişkinler toplumsal hayatta çocukları dikkate almalıdır.” görüşlerine Kutadgu Bilig'i okuyan öğretmen adayları okumayan öğretmen adaylarına göre anlamlı ölçüde daha fazla katılmaktadırlar.

- Yusuf Has Hacib'in dile getirdiği eğitsel görüşlere Türkçe öğretmeni adaylarının katılım durumlarından hareketle içeriği özellikle erkek lehine ya da kadın aleyhine cinsiyet ayrımcılığına dayanan beyitlerde düşüncelere katılım oldukça düşük olmakla birlikte, birçok görüşün bugün hâlâ geçerliliğini koruduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırma ile Türkçe öğretmeni adaylarının eski Türk eserlerinden olan Kutadgu Bilig'deki eğitsel öğelere ilişkin görüşleri incelenmiştir. Elde edilen veriler Türkçe öğretmeni adaylarının Yusuf Has Hacib'in birçok eğitsel görüşüne katıldığını göstermektedir. Bu sonuç kültürel devamlılık açısından önem arz etmektedir. Ancak daha sağlıklı bir yorum ve değerlendirme için eski Türkçe dönemine ait diğer eserlerdeki eğitsel görüşlerin de özellikle öğretmen adaylarınca değerlendirilmesine dönük çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- ABİLDİNA, S. K. ve DANDYBAYEVA, A. S. (2011). Didactical Ideas In The Poem of Yusuf Balasaguni “Kutatgu Bilik”. *Education and Science Without Borders*, 2(3), 69-71.
- AKYÜZ, H. (2002). *Kutadgu Bilig'de Sosyo-Pedagojik ve Siyasal Söylem*. Erzurum: Eser Ofset.
- ALYILMAZ, S. (2008). Öğretmen Adaylarına Göre Görgü Kurallarına Aykırı Davranışlar. *İzvestiya*, 1(2), 136-142.
- ANIL YILMAZ, A. (2004). Kutadgu Bilig'de Kadın. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaşî Velî Araştırmaları Dergisi*, 32, 91-99.

- ARSLAN, A. (2012). Kutadgu Bilig’de Dinleme ve Konuşma Becerisine İlişkin Sözler. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(7), 1-16.
- ARSLANOĞLU, İ. (1996). Kutadgu Bilig’de Eğitim Bilim ve Akıl. *Yeni Forum*, 17(331), 43-48.
- AYDEMİR, Ö. K. (2013). Kutadgu Bilig’in Dilinde Bilgi Kavramı ve İşlevi. *Turkish Studies*, 8(1), 803-810.
- BAY, E., MERT, O., ALYILMAZ, S. ve ALBAYRAK, F. (2012). Eski Türk Eserlerine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(2), 70-82.
- BESLEN, K. (1985). *Kutadgu Bilig’de Eğitim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BİNARK, N. (1970). Kutadgu Bilig’de Evlenme, Aile ve Çocuk Terbiyesi. *Türk Kültürü Kutadgu Bilig Sayısı*, 98, 174-178.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2005). Anket Geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2).
- ÇAĞIRAN, L. (1995). *Kutadgu Bilig’de Eğitim ve Öğretim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇETİN, A. (2010). Kutadgu Bilig’de Türk Aile Kültüründe Bir Babanın Oğul İmajı ya da Süregiden Bellek/Kültür. *Millî Folklor*, 85, 122-132.
- EMİROĞLU, S (2012). Kutadgu Bilig’de Çocuk Eğitimi. *Turkish Studies*, 7(1), 1027-1041.
- ERDOĞAN, R. (2005). *Kutadgu Bilig’den Seçmeler Mutluluk Veren Bilgi*. (2. baskı). Bursa: Marmara Kitabevi Yayınları.
- KARA, M. (1991). Kutadgu Bilig’de Aile. *Türk Aile Ansiklopedisi 1* içinde (s. 64-68). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- KARASAR, N. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KAYMAZ, Z. (2009). Kutadgu Bilig Hakkında Türkiye’de Yapılan Yayınlar Üzerine Bir Deneme. *Turkish Studies*. 4(3), 1408-1422.
- KOCASAVAŞ, Y. (2006). Kutadgu Bilig’de Eğitim-Öğretim Anlayışı. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 53-66.
- MERT, O., ALYILMAZ, S., BAY, E. ve AKBABA, S. (2009). Orhun Yazıtlarındaki Toplumsal Değerlerin Öğretmen Adayları Tarafından Algılanma Düzeyleri Üzerine İnceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 279-287.
- ÖNLER, Z. (2008). Kutadgu Bilig’de Toplumsal Kabul ve Geleneklerden Yansımalar. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(15), 441-455.
- ÖZ, Ş. (2011). Kutadgu Bilig’de Türk Cihan Hâkimiyeti Düşüncesi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 11(1), 19-35.
- ÖZBAY, M. ve KARAKUŞ TAHSİ, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri’nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- REÇBER, G. (2012). *Yusuf Has Hacip Kutadgu Bilig*. (3. basım). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- SARICA, B. (2008). Kutadgu Bilig’de Komutan ve Ordunun Nitelikleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 37, 87-105.
- TDK. (2010). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TEKŞAN, K. (2012). Türkçe Dersi Değerler Eğitiminde Kutadgu Bilig’in Kullanımı. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(3). 1-17.